

СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

УДК 378.016:811.111]:[316.7:005.336.2]

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ

Безвін Ю. Г., Подосиннікова Г. І.

bezviniulii@gmail.com, anna_podosinnikova@ukr.net

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Дата надходження 21.02.2019. Рекомендовано до друку 22.03.2019.

Анотація. У статті розглянуто теоретичні засади формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності в ході проектної діяльності: визначено мету й складники змісту лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх викладачів англійської мови; обґрунтовано доцільність використання англомовних автентичних веб-сайтів журнальних і газетних видань як джерела актуальної соціокультурної інформації, уточнено поняття “стаття-новина” та доведено доцільність використання статей-новин як лінгвосоціокультурного матеріалу; охарактеризовано інформаційно-дослідницький проект як засіб формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності. Запропоновано критерії добору матеріалу для формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності в процесі проектної діяльності, розроблено систему вправ для формування у майбутніх викладачів англійської мови лінгвосоціокультурної компетентності в ході реалізації інформаційно-дослідницького проекту й укладено модель організації навчання на її основі.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність, лінгвосоціокультурний матеріал, соціокультурна інформація, майбутній викладач англійської мови, проектна діяльність, інформаційно-дослідницький проект, стаття-новина, англомовні веб-сайти газетних і журнальних видань.

Безвин Ю. Г., Подосинникова А. И. Сумской государственной педагогической университет имени А. С. Макаренко

Формирование у будущих преподавателей английского языка лингвосоциокультурной компетентности средствами информационно-исследовательского проекта

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические предпосылки формирования у будущих преподавателей английского языка лингвосоциокультурной компетентности в ходе реализации проектной деятельности: рассмотрены цель и компоненты содержания лингвосоциокультурной компетентности будущих преподавателей английского языка, обоснована целесообразность использования англоязычных аутентичных веб-сайтов журнальных и газетных изданий в качестве источника актуальной социокультурной информации; уточнено понятие «статья-новость» и доказана целесообразность использования статей-новостей как лингвосоциокультурного материала; охарактеризован информационно-исследовательский проект как средство формирования у будущих преподавателей английского языка лингвосоциокультурной компетентности. Предложены критерии отбора англоязычных веб-сайтов газетных и журнальных изданий, а также статей-новостей для формирования у будущих преподавателей английского языка лингвосоциокультурной компетентности в процессе проектной деятельности, разработана система упражнений для формирования у будущих преподавателей английского языка лингвосоциокультурной компетентности средствами информационно-исследовательского проекта и создана модель организации обучения на ее основе.

Ключевые слова: лингвосоциокультурная компетентность, лингвосоциокультурный материал, социокультурная информация, будущий преподаватель английского языка, проектная деятельность, информационно-исследовательский проект, статья-новость, англоязычные веб-сайты газетных и журнальных изданий.

Bezvin Yu., Podosynnikova H. A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University

Forming the Linguo-socio-cultural Competence of Future University English Teachers by Means of Information Research Project.

Abstract. Introduction. Nowadays the society formulates high demands for the level of the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers that requires applying new effective educational technologies.

The modern humanistic teaching paradigm offers project work as a technology that successfully combines forming the communicative competence of English students and fostering their cognitive development (critical thinking and research skills, in particular). **Purpose.** The article dwells upon the problem of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers by means of information research project. **Methods.** The study provides theoretical substantiation and practical elaboration of the methodology of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers by means of information research project. **Results.** The article contains an overview of the modern scientific ideas regarding the problem of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers by means of project work. It defines the aim and the structure components of the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers and grounds the efficiency of English newspapers and magazines web-sites usage as a source of socio-cultural information. It provides the definition of *the Opinion News Article* and considers it as a source of linguo-socio-cultural material. The article also considers *Information Research Project* as a means of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers, and gives characteristics of its information and research components. The article provides the criteria for selecting English newspapers and magazines web-sites as a source of factual and opinion news articles to be used in information research project. The authors define the criteria for selecting opinion news articles as a source of linguo-socio-cultural material for forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers and the criteria for selecting of English newspapers and magazines web-sites and opinion news articles aimed at forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers. The article presents the system of exercises for forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers by means of information research project, together with defining the stages of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers in accordance with the stages of information research project; developing the complex of exercises, the content and the structure of which corresponds to the content and the structure of the developed model for teaching the future university English language teachers by means of information research project. **Conclusion.** The scientific research has shown that information research project is an affective means of forming the linguo-socio-cultural competence of future university English teachers. Opinion news articles are a valuable source of linguo-socio-cultural material, which has the rich potential to critical analysis in the course of project work. **Key words:** linguo-socio-cultural competence, linguo-socio-cultural material, socio-cultural information, future university English teachers, project work, information research project, opinion news articles, English newspapers and magazines web-sites.

Постановка проблеми. Парадигма розвитку сучасної освіти пов'язана з активізацією міжкультурної комунікації в усіх сферах суспільної діяльності, що є неможливим без підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі навчання іноземних мов (ІМ). При цьому засобом пізнання культури англійських країн й засобом міжкультурної комунікації в професійних, наукових, особистих й інших цілях визнається соціокультурний компонент навчання англійської мови (АМ) у складі лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСК).

Вимоги щодо мети, змісту й рівня сформованості у майбутніх викладачів АМ ЛСКК відображено в Рекомендаціях Комітету з питань освіти при Раді Європи та вітчизняних програмах навчання АМ для магістратури університетів й інститутів (Рекомендації, 2003; Воробйова, 2012; Ніколаєва, Бориско, 2012; Цибка, 2012; Багацька, 2013; Кобякова, 2013). Традиційно ЛСКК розуміють як здатність особистості набувати різноманітних культурологічних, лінгвокраїнознавчих / країнознавчих, соціокультурних і міжкультурних знань та користуватися ними для досягнення своїх цілей в іншомовному спілкуванні (Бігич та ін., 2013, с. 429). У цій праці ЛСКК розуміємо як знання національно-культурної специфіки країни виучуваної мови, здатність адекватно розуміти й інтерпретувати соціокультурну інформацію, отриману з різноманітних джерел, та здатність ефективно її використовувати в міжкультурній комунікації (Безвін, 2018). У цьому світлі актуальною потребою є формування вмінь орієнтуватись у великих обсягах соціокультурної інформації про події й явища, критично її оцінювати та здійснювати пошук необхідних нових знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування ЛСКК у закладах освіти різного типу привертала увагу багатьох учених (Д. Хаймс (1971), І. Л. Бім (1977), М. Каналі (1983), А. Д. Райхштейн (1986), Р. Ладо (1989), Е. М. Верещагін, В. Г. Костомаров (1990),

П. В. Сисоєв (1991), Н. Брукс (1992), Ж. Зараті (1997), М. Байрам (1998), К. Крамш (1998), Р. Фішер (1998), С. Люхтенберг (1999), О. Б. Тарнопольський, Н. К. Скляренко (2000), О. О. Миролібов (2001), Дж. Лантольф (2013) та ін.). Питанням формування ЛСКК у студентів мовних закладів вищої освіти (ЗВО) присвячено праці таких дослідників, як В. П. Фурманова (1994), Н. Б. Ішханян (1996), Н. Ф. Бориско (1997), О. В. Кавнатська (1999), Г. Н. Хан (1999), Н. В. Янкіна (1999), Т. О. Яхнюк (2002), С. І. Ісак (2003), Л. П. Рудакова (2004), О. В. Бирюк (2006), М. Л. Писанко (2008), Н. Г. Білоцерковська (2009), Н. А. Сушкова (2009), І. Ю. Голуб (2010), Т. В. Починок (2012), Ю. І. Трикашна (2014) та ін. Процес формування ЛСКК у студентів нелінгвістичних ЗВО розглянуто в дослідженнях В. М. Топалової (1998), О. О. Глущенко (2009) й ін.

Одним із ефективних засобів формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ вважається *проектна діяльність*, яка, за Н. Ф. Коряковцевою, означає комплексний вид навчальної діяльності, спрямований на інтегративне використання різних видів іншомовного мовленнєвого спілкування з метою вирішення певних конструктивно-практичних, інформаційних, дослідницьких, сценарних й інших проблемних і творчих завдань. Біля витоків використання проектної діяльності (в іншій термінології – “проектної методики”, “проектної роботи”, “проектної технології”) у навчанні ІМ стояли зарубіжні дослідники Н. Відал, Р. Рібе (1993), Х. Крамм (1991), Ф. Столлер (2002), Д. Фрід-Бут (1990), С. Хайнес (1989), Т. Хатчінсон (1993). Питання використання проектної діяльності розглядали у своїх працях такі вчені, як І. Л. Бім (1988), Н. Д. Гальскова (2003), І. О. Зимня (Зимня и Сахарова, 1991), Н. Ф. Коряковцева (2010), Є. С. Полат (2000), а також В. В. Тітова (2001), О. Д. Пахмутова (2003), В. Емер (2005), Г. Бекет (2005), К. Фрей (2005), Е. Г. Арванітопуло (2006), Д. М. Алексеєнко (2006), В. В. Стрілець (2010), А. Ю. Чуфарлічева (2010), О. М. Устименко (2014) та ін. Проектна методика формування ЛСКК у майбутніх філологів запропонована у дослідженні Ю. І. Трикашної (2013), де формування ЛСКК відбувається за допомогою автентичного художнього фільму.

Проте питання використання проектної діяльності в процесі формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ і розроблення дотичної методики залишається недостатньо теоретично й практично дослідженим. Анкетування, проведене у 2015–2017 н. р. серед викладачів і студентів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Сумського державного університету, виявило, що 78,1 % викладачів АМ роблять спроби використовувати проектну діяльність з метою формування ЛСКК, але їм бракує науково обґрунтованих і практично орієнтованих матеріалів. При цьому здійснення проектної діяльності мотивує 62,8 % студентів.

Зокрема, широкий простір для наукових пошуків дає використання для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ *інформаційно-дослідницького проекту* (ІДП), який розглядаємо як тип проекту, що передбачає самостійні, цілеспрямовані й упорядковані пошук та обробку інформації стосовно певного явища з використанням дослідницьких методів, а також оформлення й презентацію отриманих результатів. Складниками ІДП є інформаційна й дослідницька; перша передбачає пошук соціокультурної інформації, друга – проведення дослідження соціокультурного явища шляхом визначення проблеми й завдань, формулювання гіпотези їх вирішення, обговорення методів дослідження, збір, систематизацію й аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, оформлення кінцевого результату, висунення нових проблем дослідження. Однак лише 34,3 % викладачів регулярно аналізують актуальну соціокультурну інформацію та ІДП на заняттях з АМ. Аналіз результатів анкетування переконливо свідчить, що використання ІДП як засобу формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ є перспективним напрямом дослідження.

Метою статті є опис авторської методики формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ у ході реалізації ІДП.

Основні результати дослідження. Створення методики формування ЛСКК у майбутніх

викладачів АМ у ході реалізації ІДП потребує: 1) визначення компонентного змісту ЛСКК та його кореляції з етапами реалізації ІДП, 2) визначення лінгвосоціокультурного матеріалу для здійснення проектної діяльності і його джерела, 3) формулювання критеріїв добору лінгвосоціокультурного матеріалу для здійснення проектної діяльності та його джерел, 4) розроблення системи вправ для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ у ході роботи над ІДП.

Аналіз теоретичної літератури з методики викладання ІМ і культур і нормативних документів дає змогу виокремити такі *складники змісту ЛСКК* майбутніх викладачів АМ у ході реалізації ІДП: 1) соціокультурні знання, зокрема соціокультурного фону, тем “табу” і “безпечних” тем спілкування тощо; 2) соціокультурні вміння зокрема, критичного читання текстового матеріалу англійських веб-сайтів газетних і журнальних видань, критичного мислення для аналізу соціокультурного явища); 3) здатність і готовність до міжкультурного спілкування.

Формування ЛСКК відбувається завдяки такій послідовності дій, які виконує майбутній викладач АМ у ході реалізації ІДП: 1) створення ідеї проекту, вибір підтеми й ознайомлення з вимогами до кінцевого продукту інформаційного дослідження (наприклад, доповіді з мультимедійною підтримкою з використанням Power Point / Prezi); 2) складання плану проекту та підготовка до проекту; 3) реалізація роботи на всіх етапах проекту із застосуванням самостійно обраних методів і засобів роботи, добір лінгвосоціокультурного матеріалу для дослідження; 4) виготовлення й презентація кінцевого продукту; 5) підбиття підсумків проекту.

Вибір автентичних англійських статей-новин як *лінгвосоціокультурного матеріалу* для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ у ході роботи над ІДП зумовлений тим, що, з одного боку, значне поширення технологій медійного мовленнєвого впливу на аудиторію є відомим фактом життя сучасного суспільства. З іншого боку, як показало анкетування, 71,8 % викладачів не використовують системно на практичних заняттях з англійської мови соціокультурну інформацію, що міститься у статтях-новинах, розміщених на англійських веб-сайтах газетних і журнальних видань, та не навчають студентів шукати й критично опрацьовувати таку інформацію. Л. П. Рудакова (2004) використовує термін “соціокультурна інформація” для позначення відомостей, мовної та позамовної інформації про країну виучуваної мови; матеріальних і духовних цінностей нації; реальних фактів і концептуальних понять про іншомовну культуру; одиниць мови, а також імплікативів і пресупозицій, що передають систему понять, цінностей та уявлень про світ іншого народу, норм, правил вербальної й невербальної поведінки носіїв іншомовної культури, необхідних для адекватного спілкування й взаєморозуміння між народами для здійснення інтеркомунікації – “діалогу культур”.

Стаття-новина – це публіцистичний твір у журналі чи газеті, який характеризується стислим викладом ключової інформації щодо певної події, містить її інтерпретацію та має інформаційно-аналітичну сутність (Безвін, 2018).

Виходячи з викладеного вище, *джерелом лінгвосоціокультурного матеріалу* для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ у ході роботи над ІДП визначаємо англійські веб-сайти газетних і журнальних видань у мережі Інтернет. Слідом за В. П. Леонт’євим (2005) і Ю. В. Британ (2014) розглядаємо *веб-сайт* як сукупність веб-сторінок; остання, у свою чергу, є окремим гіпертекстовим документом(ами), який створений як комбінований організм (Британ, 2014). Веб-сайт має логічно завершену інформаційну структуру, що складається з окремих WWW-сторінок або WWW-документів, об’єднаних однією адресою, де WWW (“всесвітня павутина”) – це система веб-сторінок, яка містить текст, графіку, звукові файли і відеозображення (Азимов і Щукин, 1999; Полат, Бухаркіна, Моисеева і Петров, 2000; Британ, 2014).

При визначенні критеріїв добору лінгвосоціокультурного матеріалу для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ засобами ІДП було прийнято до уваги те, що важливими передумовами формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ є: 1) розвиток здатності

й готовності використовувати АМ як засіб спілкування; 2) розвиток критичного мислення, необхідного для аналізу соціокультурних явищ і формування збалансованого й толерантного ставлення до суперечливих соціокультурних явищ; 3) інтегрованість формування ЛСКК і мовленнєвих компетентностей у читанні, аудіюванні, говорінні й письмі; 4) підвищення професійної значущості сформованої ЛСКК майбутніх викладачів АМ. Відповідно, *критеріями добору лінгвосоціокультурного матеріалу* для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ засобами ІДП є критерії: соціокультурної цінності; актуальності й новизни; інформативності; мотиваційного потенціалу; функціонально-цільової обумовленості; наявності потенціалу до розвитку критичного мислення.

У свою чергу, *критерії добору джерел лінгвосоціокультурного матеріалу*, а саме англomовних веб-сайтів газетних і журнальних видань у мережі Інтернет, є такими: автентичність; доступність; функціонально-цільова обумовленість; достовірність розміщеної інформації; актуальність; місце в рейтингах популярності; методичний потенціал навігації. Відповідно, рекомендованими веб-сайтами для добору статей-новин є веб-сайт <http://breakingnewsenglish.com/>, веб-сайти газетних видань “The New York Times”, “The Guardian” і “NBC News” тощо.

Поетапна організація формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ у ході використання ІДП і визначений вище зміст ЛСКК лягли в основу розроблення дотичної *системи вправ*, яка базується на тому, що її складники корелюють з етапами проекту (Тітова, 2001; Стрілець, 2010; Чуфарлічева, 2010; Устименко, 2016). Слідом за Ю. А. Рибінською (2013), ми використовуємо такі етапи ІДП: 1) підготовчий; 2) виконавчий; 3) завершальний. Кожен етап ІДП має *стадії* – структурні частини етапу проекту, які вирішують певні завдання цього етапу (С. Хайнс, 1989; Т. Хатчінсон, 1993). Тож у поданій системі вправ три етапи ІДП корелюють з трьома підсистемами вправ: 1) підсистема вправ, спрямованих на введення до ІДП (реалізується на підготовчому етапі ІДП); 2) підсистема вправ, спрямованих на виконання завдань ІДП (реалізується на виконавчому етапі ІДП); 3) підсистема вправ, спрямованих на презентацію кінцевого продукту та підбиття підсумків ІДП (реалізується на завершальному етапі ІДП).

Розглянемо мету й зміст усіх визначених етапів і стадій ІДП, а також відповідних груп і підгруп вправ.

Метою першого, *підготовчого етапу* ІДП є вмотивувати майбутніх викладачів АМ до вивчення теми ІДП і проектної діяльності. Цей етап передбачає використання набутих раніше соціокультурних знань шляхом читання, слухання й обговорення лінгвосоціокультурного матеріалу, пробудження інтересу до отримання нових соціокультурних знань, до предмета спілкування шляхом прогнозування змісту нового лінгвосоціокультурного матеріалу з підтеми, яку планують досліджувати з опертям на попередні знання і мовленнєвий досвід, пробудження інтересу до проектної діяльності шляхом укладання плану ІДП письмово.

Підготовчий етап на стадії 1.1 введення до ІДП передбачає: 1) актуалізацію набутих раніше соціокультурних знань; 2) формування проектних груп; 3) ознайомлення з метою ІДП, його структурою і метою кожного його етапу; 4) ознайомлення з джерелами соціокультурної інформації для реалізації ІДП; 5) визначення підтем, найцікавіших для проведення інформаційного дослідження. На стадії 1.2 планування ІДП зазначаються й обговорюються завдання ІДП.

На першому, підготовчому етапі ІДП виконуються групи й підгрупи вправ першої підсистеми вправ, спрямованих на підготовку до ІДП.

Група вправ 1.1 для введення до ІДП

Підгрупа вправ 1.1.1 для актуалізації соціокультурних знань

Приклад 1. Рецептивно-продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально й фронтально, з опертям на таблицю, в аудиторії.

Інструкція: A. Consider the criteria for wicked problems given in the news article

<http://www.theguardian.com/social-enterprise-network/2012/jun/08/wicked-problems> and make your own list of socio-cultural controversial issues, related to the topics that you have learnt during your University Years. For example: urbanization, carrying the guns, drug legalization, death penalty, immigration, space exploration, etc. Fill the issues in the table below. Speak about positives and negatives of each issue.

Підгрупа вправ 1.1.2 для вмінь у читанні статей-новин з метою ознайомлення

Controversial Issue	Positive	Negative

з проблематикою ІДП і формуванням проектних груп.

Приклад 2. Рецептивно-продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: в групах, без опори, в аудиторії.

Інструкція: Read individually the news articles that you have chosen from the given list of the news article headlines in Appendix B. Form the groups of four according to the same articles you have chosen. These will be your groups to work on “Our Planet, Our Home in the Eyes of Mass Media” Project. Discuss the news articles in your project groups.

Підгрупа вправ 1.1.3 для ознайомлення зі структурою ІДП.

Приклад 3. Рецептивно-продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально, без опори, в аудиторії.

Інструкція: A. Study the stages of Information and Research type of Project.

Information and Research Project comprises: 1) Observation or Statement of the Question (Why is this happening this way?); 2) Hypothesis or Possible Answer to the Question; 3) Experiment Design or Experimentation to check the Hypothesis (this stage might be missing if it is not a scientific experiment); 4) Data Gathering; 5) Analysis of Data; 6) Conclusion. B. Write down the aims of each stage.

Підгрупа вправ 1.1.4 для отримання знань про джерела соціокультурної інформації для реалізації ІДП.

Приклад 4. Продуктивна, комунікативна. Виконується: у групах, без опори, в аудиторії.

Інструкція: Can you think of any other subtopics of “Our Planet, Our Home in the Eyes of Mass Media” Project, related to socio-cultural aspects of life in different countries? Brainstorm the possible subtopics and shortlist them. Where can you get the information on these subtopics?

Підгрупа вправ 1.1.5 для визначення соціокультурного явища для проведення інформаційного дослідження.

Приклад 5. Репродуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально й фронтально, з опорою, в аудиторії.

Інструкція: Recollect the list of possible subtopics of “Our Planet, Our Home in the Eyes of Mass Media” Project. Which ones seem to be the most interesting to study in Information and Research Project? Agree on one subtopic for your group. (You may as well feel like changing it later). What is controversial about the subtopic to do a research on? Talk about controversy, using the examples from the Useful Language Box.

Група вправ 1.2 для планування проектної діяльності за темою ІДП

Приклад 6. Рецептивно-репродуктивна, комунікативна вправа. Виконується: у групах, з опертям на таблицю, в аудиторії.

Інструкція: Using the sample project activities given in Project Task 3 make your own project timetable. Define the time span and assign the people to the activities.

Метою другого, *виконавчого етапу* ІДП є навчити знаходити й зіставляти

№	Project Activity	Time Span	Due Person	Done (+)

лінгвосоціокультурний матеріал з різних джерел, організувати його та критично оцінювати. Цей етап передбачає роботу з новим лінгвосоціокультурним матеріалом та отримання нової соціокультурної інформації. Виконавчий етап передбачає: 1) пошук, добір і критичне читання статей-новин на англійських веб-сайтах газетних і журнальних видань, які містять актуальну й цікаву для майбутнього викладача АМ соціокультурну інформацію з обраної підтеми; 2) осмислення й обговорення вилучених ідей, написання есе; 3) проведення додаткового дослідження з обраної підтеми в проектних групах з інших джерел соціокультурної інформації, наприклад, у читанні енциклопедичних видань, інтернет-ресурсів або в аудіюванні шляхом перегляду науково-популярних передач, наприклад BBC Horizon Series.

Другий, *виконавчий етап* ІДП має чотири стадії. Стадія 2.1 проведення базового дослідження соціокультурного явища має такі завдання: 1) навчати добирати статті-новини, які мають цінність для проведення інформаційного дослідження; 2) формувати вміння в критичному читанні статей-новин й оцінюванні упередженості думок; стадія 2.2 формулювання гіпотези / антигіпотези має на меті навчати формулювати гіпотезу й антигіпотезу ІДП з наданням аргументів / контраргументів на основі прочитаних і проаналізованих статей-новин; стадія 2.3 проведення додаткового інформаційного дослідження має завдання навчати знаходити й зіставляти інформацію про соціокультурне явище з інших джерел, окрім англійських веб-сайтів газетних і журнальних видань, та організувати її для перевірки висунутої гіпотези; стадія 2.4 створення кінцевого продукту ІДП передбачає виконання таких завдань: 1) формувати вміння критичного мислення для оцінки соціокультурного досліджуваного явища з метою представлення її у “соціокультурній матриці”; 2) навчати формулювати результати проведеного інформаційного дослідження й оформлювати кінцевий продукт ІДП за визначеними критеріями.

На *виконавчому етапі* проекту представлено групи й підгрупи вправ другої підсистеми вправ.

Група вправ 2.1 для отримання соціокультурних знань і формування соціокультурних умінь

Підгрупа вправ 2.1.1 для формування пошукових умінь.

Приклад 7. Рецептивно-репродуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально, без опори, поза аудиторією.

Інструкція: Search the news websites of the UK and the USA to find more news articles related to the subtopics of your project groups, which give opinions of different authors. Make a list of news articles headlines and the adjusting links to the other news articles (given at the end of the news articles) about the subtopic.

Підгрупа вправ 2.1.2 для формування вмінь критичного оцінювання дібраного текстового

News Article Link + Article Headline	Adjusted Link + Article Headline

матеріалу.

Приклад 8. Рецептивно-репродуктивна, комунікативна. Виконується: індивідуально, у групах, без опори, поза аудиторією.

Інструкція: Read one more article “Climate Change Might Just Be Driving the Historic Cold Snap” and answer the questions in your project groups: 1. Is this article fair and balanced? 2. In what ways is this article biased? 3. Can you see oversimplification/ slippery slope arguments/ “Two wrong make a right”?

Група вправ 2.2 для формування вмінь формулювати гіпотезу й антигіпотезу ІДП

Приклад 9. Рецептивно-репродуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально, без опори, поза аудиторією.

Інструкція: Make a Hypothesis of your research on a chosen subtopic, based on the news articles you have read before. For this, you can recollect the arguments (main ideas) of the articles.

Група вправ 2.3 для формування вмінь використання архівних статей-новин

й інших джерел відносно досліджуваного соціокультурного явища

Приклад 10. Рецептивно-репродуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально та фронтально, без опори, в аудиторії.

Інструкція: It's essential to see how different countries treat the issue of Climate Change. Here are two news articles from archives, one about the USA and another one is about Ukraine. Read them and say if the attitude to the Climate Change is the same or not.

Група вправ 2.4 для розвитку здатності й готовності критично осмислювати досліджуване соціокультурне явище

Підгрупа вправ 2.4.1 для формування вмій критичної оцінки досліджуваного соціокультурного явища з метою представлення його у "соціокультурній матриці".

Приклад 11. Рецептивно-продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально й фронтально, з оперттям на таблицю, поза аудиторією та в аудиторії.

Інструкція: Based on the Hypothesis check, analyze the socio-cultural phenomenon of your subtopic critically. Organize the information about the socio-cultural phenomenon into the socio-cultural matrix below.

Socio-Cultural Matrix		
Critical Thinking Skills	Question to Answer	Socio-Cultural Information
Prior Knowledge	Give an example of... What do you already know about?	
Where It Can Be Applied	How can one use this in (...)/ for (...) How can it be applied in real life?	
Understanding	Explain why ... ? Why is it important ... ? What's the use of ... ?	
Analysis	What ... means? What comprises ... ? What will happen, if... What are the strengths and weaknesses of ... ?	
Synthesis	What are the possible solutions to ... ? Do you agree with the statement ... ? How can you prove your idea?	
Opinion	Which argument is the best and why? Compare this and that, based on ...	
Prediction / Forecast	What do you think will happen next, in terms of... ?	

Група вправ 2.5 для формування вмій формулювати й оформлювати результати проведеного інформаційного дослідження

Приклад 12. Продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: у групах, без опори, в аудиторії.

Інструкція: You have researched the news websites in the UK and the USA, using the Internet, current media and academic sources. You have chosen one aspect which your project group considers to be the most interesting, studied it in detail. Allocate the tasks for everyone in your group to prepare the end product. Write what will be done by: 1) Student A; 2) Student B, etc.

Метою третього, *завершального етапу* ІДП є активізація набутих раніше стратегічних умій готувати письмово й усно проводити презентацію кінцевого продукту проекту й уміння давати оцінку проектній діяльності усно й письмово.

На *завершальному етапі* ІДП на стадії 3.1 презентації кінцевого продукту ІДП відбувається презентація кінцевого продукту проекту; на стадії 3.2 підбиття підсумків ІДП – оцінка кінцевого продукту за визначеними критеріями, обговорення й оцінка ІДП.

На третьому, завершальному, етапі проекту виконуються групи й підгрупи вправ третьої підсистеми вправ, спрямованої на презентацію кінцевого продукту й підбиття підсумків ІДП.

Група вправ 3.1 для формування вмінь презентувати кінцевий продукт ІДП

Приклад 13. Продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально, у групах, з опертям на таблицю, в аудиторії та поза аудиторією.

Інструкція: Prepare a 20-minute presentation for your group-mates using available visuals (PowerPoint / Prezi, videos etc.). Plan your presentation carefully. Estimate the time. Prioritize the tasks. In groups write your names (Due Person) next to the activities in the sample list in the table below.

Група вправ 3.2 для формування вмінь рефлексії й оцінювання результатів ІДП

Приклад 14. Продуктивна, комунікативна вправа. Виконується: індивідуально та фронтально, без опори, в аудиторії.

Інструкція: Recollect the project activities. Say which activities you find the most interesting, the least interesting, the most difficult, the least difficult, the most useful and the least useful.

Систему контролю й оцінювання ІДП з метою формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ складають об'єкти, види, форми та інструменти контролю.

Поточний контроль у ході ІДП реалізується з боку викладача, підсумковий – в трьох формах: з боку викладача, самоконтроль і взаємоконтроль. Для реалізації поточного контролю з боку викладача здійснюється спостереження викладача за діяльністю майбутніх викладачів АМ на заняттях під час виконання проектних вправ, з подальшим наданням коментарів щодо успішності їх виконання.

Для оцінки кінцевого продукту ІДП з боку викладача, у формі самоконтролю та взаємоконтролю запропоновано однакові об'єкти: 1) формулювання гіпотези й антигіпотези (зрозумілість, лаконічність; відповідність соціокультурного явища проведеному дослідженню); 2) кількість оброблених джерел та їх різноманітність; 3) ступінь самостійності висновків; 4) якість презентації (мовна правильність, структурованість, послідовність, логічність, доступність, ілюстративність); 5) практична значущість.

З опертям на створену систему вправ розроблено її практичний репрезентант для формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ засобами ІДП на матеріалі теми “Global Issues”. Модель формування ЛСКК у майбутніх викладачів АМ засобами ІДП реалізовано в межах навчальної дисципліни “Практика англійського усного та писемного мовлення” напряму підготовки 8.02030302 – Філологія. Спеціальність “Мова і література (дві іноземні мови)” (2015-2016 н. р.), а також апробовано у навчально-методичному посібнику “Controversial Issues” (Безвін і Подосиннікова, 2017).

Висновки. Таким чином, ефективним засобом формування у майбутніх викладачів англійської мови соціокультурної компетентності в ході проектної діяльності є інформаційно-дослідницький проект. **Перспективи подальших наукових розвідок** передбачають дослідження проблеми формування у майбутніх викладачів іноземних мов лінгвосоціокультурної компетентності засобами інших сучасних технологій навчання іноземних мов і культур.

ЛІТЕРАТУРА

Безвін, Ю. Г. (2018) *Формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної діяльності* (Автореферат кандидатської дисертації).

Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.

Безвін, Ю. Г. і Подосиннікова, Г. І. (2017). *Controversial Issues: Forming Communicative Competence through Project Work = Суперечливі проблеми: формування комунікативної компетентності засобами проектної роботи*. Суми, Україна: СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Бориско Н. Ф., Гапонова С. В., Майер Н. В. і Ніколаєва, С. Ю. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ, Україна: Ленвіт.

- Британ, Ю. В. (2014). *Формування професійно орієнтованої читацької компетенції в майбутніх викладачів англійської мови засобами Інтернет-ресурсів* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Коряковцева, Н. Ф. (2010). *Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии*. Москва, Российская Федерация: Академия.

REFERENCES

- Bezvin, Yu. H. (2018) Formuvannia sotsiokul'turnoi kompetentnosti u majbutnikh vykladachiv anhlijs'koi movy zasobamy proektnoi diial'nosti (Avtoreferat kandydats'koi dysertatsii). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Bezvin, Yu. H. i Podosynnikova, H. I. (2017). *Controversial Issues: Forming Communicative Competence through Project Work = Superechlyvi problemy: formuvannia komunikatyvnoi kompetentnostiamy zasobamy proektnoi roboty*. Sumy, Ukraina: SumDPU imeni A. S. Makarenka.
- Bihych O. B., Borets'ka H. E., Borysko N. F., Haponova S. V., Majier N. V. i Nikolaieva, S. Yu. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka*. Kyiv, Ukraina: Lenvit.
- Brytan, Yu. V. (2014). *Formuvannia profesijno oriientovanoi chytats'koi kompetentsii v majbutnikh vykladachiv anhlijs'koi movy zasobamy Internet-resursiv* (Kandydats'ka dysertatsiia). Kyivs'kyj natsional'nyj lnhvistychnyj universytet, Kyiv, Ukraina.
- Koriakovtseva, N. F. (2010). *Teoryia obuchenya ynostrannym iazykam: produktyvnye obrazovatel'nye tekhnolohy*. Moskva, Rossyjskaia Federatsiya: Akademyia.